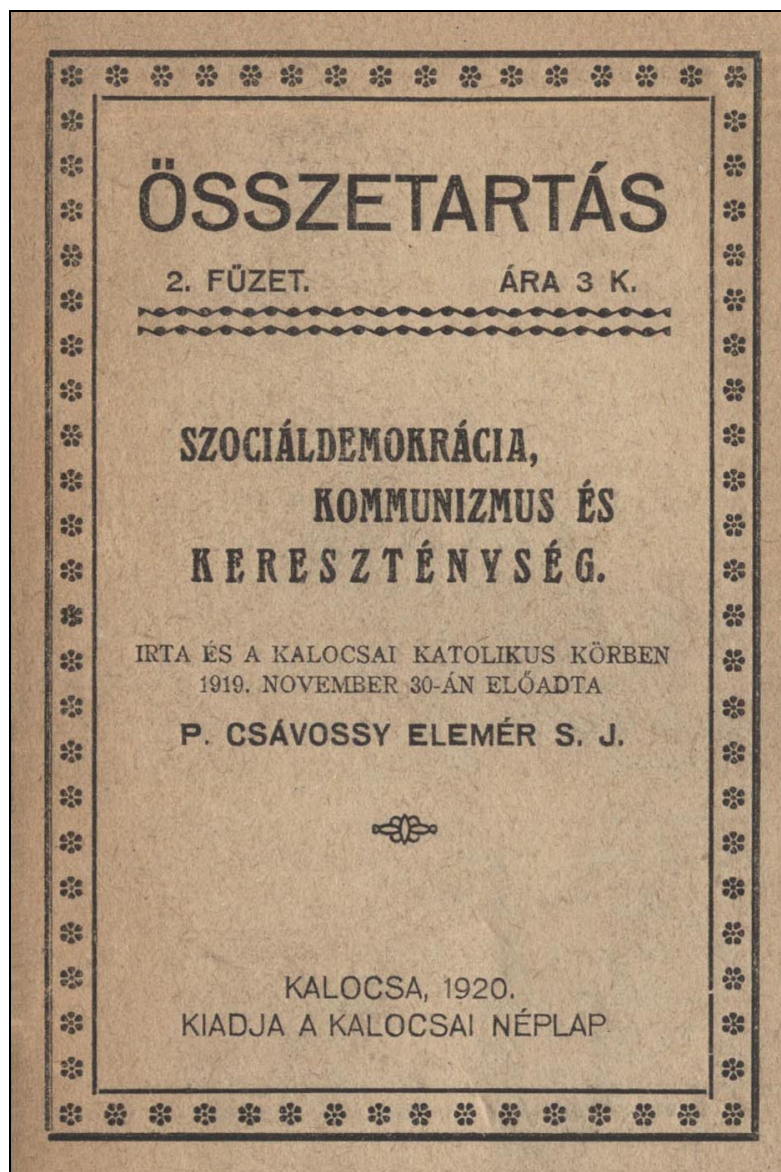

Csávossy Elemér

Szociáldemokrácia, kommunizmus és kereszténység

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Csávossy Elemér
Szociáldemokrácia, kommunizmus és kereszténység

A szerzőnek a Kalocsai Katolikus Körben 1919. november 30-án tartott előadásának szövege.

A kalocsai érseki hatóságnak 1920. április hó 3-án 1031. sz. a. kelt engedélyével

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című füzet elektronikus változata. A füzet 1920-ban jelent meg Kalocsán az *Összetartás* című sorozat második füzeteként. Kiadta a Kalocsai Néplap, készítette az Árpád R. T. könyvnyomdája és könyvkötészete. Az elektronikus kiadás a Jézus Társasága magyarországi tartományfőnökének az engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Jézus Társasága Magyarországi Tartományáé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Korunk jelszava	4
Mi a szociáldemokrácia?.....	5
A gazdasági rendszer	5
Szociális termelés.....	6
Jogos-e a magántulajdon?	7
Keresztény kommunizmus.....	8
A szociáldemokrácia társadalmi iránya	9
A szociáldemokrácia világnézete.....	9
A liberalizmus	10
Keresztény megújulás	11

Mélyen Tisztelt Kör!

Azt a megtisztelő felszólítást kaptam a Kör ft. elnökségétől, hogy a mai estély alkalmával a szocializmusról szóljak Önökhöz, a kommunizmusról és a kereszténység állásfoglalásáról ezen áramlatokkal szemben.

Korunk jelszava

A szocializmus az idők jelszava, korunk jelszava. Nemcsak itt Magyarországon, ahol az utolsó hónapokban átestünk ennek az áramlatnak legszélsőségebb irányán, beszélnek szocializmusról nemcsak Ausztriában, ahol épp nekilendül és megteszi előkészületeit, hogy megkezdhesse romboló munkáját, nemcsak Németországban, ahol még mindig a sötétben lappang és bujkál és a félhomályban folytatja aknamunkáját, hanem az ántánt hatalmak országaiban is. A szocializmus a választási akció középpontja minden országban. Azt kérdezi mindenki, azt keresi az újságokban: mennyit nyertek, mennyit vesztek a szocialisták? Franciaországban ugyan nem javukra dőltek el a választások, de azért még mindig jelentékeny frakciót képviselnek. Belgiumban 15 szavazatot nyertek a katolikusoktól és liberálisoktól; Olaszországban erősen tért foglaltak; Oroszország pedig még mindig a bolsevizmus jegyében áll. Eltérek a nézetek arra nézve, vajon lesz-e jövője a szocializmusnak avagy szélsőségei miatt lejárta-e magát. Akárhogyan fejlődnek is a dolgok más államokban, mi nem félünk a szocializmustól. Átestünk már rajta, és mit eredményezett az a négy hónap sok átok és baj után? A keresztény gondolat reneszánszát, újraébredését. O felix culpa, szerencsés tévedés! mondhatjuk mi is. Kellott nekünk egy év anarchia és bolsevizmus, hogy társadalmunk megérjen a keresztény gondolatnak. Ezt fogja eredményezni másutt is a szociáldemokrácia, a bolsevizmus – mert ez a fajta a szocializmusnak hódít manapság, – akármilyen országban üti is föl fejét. Azért odakiáltjuk neki: Rajta hóhér, gyorsan végezz, oltsd ki azt a rothadó életet, hogy e halálból az új, a keresztény élet fakadjon!

De nem csak a bal oldalon, a jobb oldalon is beszélnek szocializmusról, sőt a keresztény jelzővel tisztelik meg e szót, e fogalmat. Beszélnek keresztény szocializmusról. Lehetne-e keresztény szocializmusról beszélni, ha a szocializmus önmagában és minden tekintetben rossz volna? Keresztény lopásról, keresztény rablásról, gyilkosságról beszélni nem lehet, de keresztény szocializmusról igen. Diszkreditált szó. Diszkreditálták azok, akik üzérkedtek vele aljas ösztöneik kielégítésére. Azért sokak fülében a szocializmus csak rablást, gyilkolást jelent. Pedig van keresztény szocializmus. A szocializmus jelszó, melyet fölkapott egy szélsőséges frakciója az emberi társadalomnak, és visszaélt vele. Minden jelszó igazságot tartalmaz. Nem lehet pusztá hazugsággal és alávalósággal embereket megtéveszteni. Még a legelvetemültebb kommunisták is az igazság és jósnak legalább látszatát követelték.

Korunk minden jelszava a kereszténységből veszi eredetét. Nincs parola a szociáldemokráciában sem, mely ne rejtene magában keresztény igazságot. Maga a vörös szín is ősrégi keresztény szín. Tüzet, szentlelket jelent, szeretetet, vért, mely az Üdvözítő szívéből patakozott, pünkösödöt jelent, vértanúságot. De a jelszavak e szélsőséges irányok szájában vagy csak cégéreként szerepelnek, mely alatt épp az ellenkezőjét valósítják meg annak, amit mondanak, vagy pedig a tiszta gondolatnak csak eltorzított alakja, karikatúrája. Van-e nagyobb irónia a kommunizmus sajtószabadságánál – de persze, a szabadság csak az elvtársaknak szólott. Egyenlőség van – de csak a Lenin-fiúk és Bucharin tanítványai közt, a burzsuj haljon éhen. A szociáldemokrata testvériség akasztófája állott itt Kalocsán is. Nem keresztény jelszavak ezek, de megvalósulásuk az igazság torzalakja. Beszélünk tehát szocializmusról és beszélnünk kell, mert ez az áramlat oly hatalmas és nagy a bal és jobb oldalon egyaránt, hogy mellőznünk nem szabad, nem is lehet. Beszélünk szocializmusról és

beszelnünk kell, mivel e jelszó alapján mély keresztény igazság rejlik és az igazságot elfojtani nem lehet. Ki kell hámozni tehát az igazságot, hogy a tévelytől megkülönböztessük. Épp az volt a csalárdság, hogy az igazság mezébe öltöztetett hamisságot hitették el a néppel. Nem különböztettük meg az igazságot annak a látszatától és bedöltünk az igazság paródiájának. Beszélünk szocializmusról és beszelnünk kell, mert még most is vannak vörösök, és ezekkel meg kell küzdenünk nemcsak karddal, hanem szóval is. Csak akkor teljes és biztos a győzelem, ha a szellem fegyverével is leküzdöttük ellenfeleinket. Szellemi áramlatot nem lehet karddal egyedül legyőzni, utat tör magának, ha a szellem fegyverével le nem rontják hatalmát. Beszélünk szocializmusról és beszelnünk kell, mert nem elég az elmúlt négy vörös hónapnak csak tényeit leszögezni, hanem a tények okait is kutatnunk kell. Egy ország felépítéséről van szó oly alapon, mely többé meg nem inog. Ez az alap a kereszténység. Tudnunk kell tehát mi volt az, ami az utolsó évtizedekben elhomályosította a keresztény gondolatot.

Mi a szociáldemokrácia?

Ha szocializmusról beszélünk, meg kell különböztetnünk mindenekelőtt szocializmust és szociáldemokráciát. Lehetünk szocialisták, lehetünk demokraták, de nem lehetünk szociáldemokraták. A szocializmust is, a demokráciát is helyesen lehet értelmezni. A szociáldemokrácia oly komplexumát jelenti a társadalmi jelenségeknek és áramlatoknak, mellyel megbarátkoznunk nem lehet.

Mi a szociáldemokrácia? – Megvallom, hogy e kérdésre röviden felelni nem lehet. Nem úgy áll a dolog, mintha kérdeim: mi egy bank, mi az állam, mi az egyház? Mindezt pár szóval pontosan meg tudom határozni. A szociáldemokrácia nem egységes valami, amit pár szóval meg lehetne határozni. A szociáldemokrácia három alkatrészből összeöntött tákolmány, konglomerátum, melynek benső egysége nincs. Nem igaz, hogy a szociáldemokrácia csak gazdasági rendszer. Három szempont érvényesül benne: egy gazdasági, egy társadalmi, és politikai és egy bölcséleti vagy valláserkölcsi szempont. A szociáldemokrácia gazdasági rendszer, társadalmi irányzat és világnézet. E hármat Marx személye és lelke egyesíti. Marx impresszionista. Láta a maga korában a kapitalizmus legnagyobb szélsőségeit és ezzel szemben kifejlődött benne a kommunista gazdálkodás gondolata. Hegel iskolájába járt és azért rendszert kellett alkotnia. Feuerbach materializmusának volt híve, ezért ez lett a szociáldemokrácia világnézete. Francia hatásokat élt át, innét a forradalmi eszme. De még Marx lelkében sem öltött valami egységet a tudományos szocializmus. Egyrészt úgy beszél, és Hegel-féle konstrukcióban ennek úgy is kell lennie, hogy a kommunista rendszer, mint érett alma fog lehullani az emberiség ölébe az élet fájáról, mert természetes következménye az előzményeknek, meg sem kell mozdulnia a proletárságnak. Másrészt pedig világforradalomról szól, mely széttöri a rabláncokat, és a proletárságnak e rabláncokon kívül veszíteni valója a küzdelemben nincs.

A gazdasági rendszer

Mit tanít a szociáldemokrácia mint gazdasági rendszer? – Minden gazdasági rendszer a tulajdon kérdésén fordul meg. Van magán- és köztulajdon, magántulajdonjog és köztulajdonjog. Már most megjegyezzük, hogy a tulajdon feltételezi a magántulajdont, mert ez előbb volt. Ha ezer embernek semmije sincs, nem létesíthet ezer koronás közvagyon. Épp oly lehetetlen, hogy ezer jogtalan ember köztulajdonjogot létesítsen, ha egymással szövetkeznek. Akinek joga nincs, másnak sem adhat jogot. Legfeljebb kívülről, a társadalom alkotójától származhatnék ez esetben a közös birtoklás joga – abban a feltevésben, hogy a

magántulajdon az emberi társadalom boldogságával elvben nem volna megegyeztethető. De ez a feltevés, mint látni fogjuk, nem áll fenn. Mindamellettt a szociáldemokráciának alaptétele, hogy magántulajdonjog nincs, csak közös vagyon legyen. A szélsőséges kommunisták semmi tulajdonjogot, még köztulajdonjogot sem ismernek el, szerintük teljes vagyonszövetség legyen. Ami a tied, az mind az enyém is; senki ellent nem állhat, ha tőle el akarom venni, amire véleményem szerint szükségem van. Nyilvánvaló, hogy ez a vadak álláspontja Afrikában, nálunk pedig a teljes anachiát jelenti. Voltak a kommunizmus idejében, akik ezt az álláspontot is védték. A mérsékelt szociáldemokrácia csak a termelő javakat tekinti közvagyonnak, a földeket, gyárakat, bányákat, vasutakat, a használati javak az egyesek és családok tulajdonát képezik. Öröklés nincs. A termelő javak szövetségéből természetesen következik a termelés szövetsége. Senki sem vehet, gyárthat, bányászhat, amit és amennyit akar; mindezt a köz határozza meg. A közös termelésből folyik a közös munka: mindenki tartozik részt venni a termelésben, a munkát a köz osztja be, kivételre ok nincs, bér sincs, mert mindenki a köznek és általa saját magának dolgozik. A közös termelést és munkát követi a közös kiosztás és fogyasztás is.

Mit szölkünk a gazdasági rendszerhez gazdasági szempontból? Halljuk először a tapasztalatok szavát. Négy hónapon át módjában állott megvalósítani eszméit a szociáldemokráciának, mily eredményt hoztak létre? Volt-e közvagyon? Ott volt Szamuely akasztóvonatján, ott volt Kun Béla szovjetházában, ott a kalocsai népvezérek félretett pénzeiben, ott az ékszerekben, melyeket Bécsbe és Kiebbe vittek ki a közvagyon örei. Volt-e közöstermelés? Semmit sem termeltek, ott állottak az intézetek üresen, és minden termelés szünetelt, csak fogyasztottak, de ezt sem „közösen”. Közös munka? Urakat ugyan befogtak kúthajtásra, de az utcán lézengtek a „dolgos” proletárok, tagadhatatlan, hogy „mindenki dolgozott”. Dolgozott, igen a vörös, hogy elkaparintson valamit magának – nem a köznek – a burzsoák és a gazdák vagyonából. A jogos birtokos is csak azon fáradozott, hogy jogos birtokából megmentsen magának és családjának, amennyit tud. A közre nem gondolt senki. Volt-e szétosztás? Nem volt mit szétosztani, és ami volt, az is a vörös katonák és a népbiztosok oroszlanbarlangjaiba került. Ez a kommunista gazdasági rendszer gyakorlati cáfolata.

Szociális termelés

De nem is lehetett ez másképp. A szociáldemokráciának legnagyobb hibája gazdasági téren, hogy nincs pszichológiája, nem ismeri az embert. A szocialista gazdálkodás szükségképp rosszabbat és kevesebbet termel. Minden zseniális találmánynak oka eddig az egyéni kezdeményezés volt. Ezt az egyéni iniciatívát felváltja a kommunista világban az állami rendszer nehézkes gépezete. Halála ez minden kezdeményezésnek, kiöli az emberből a haladás csíráját. A kényszer nem alkalmas a léleknek szabad lendületet adni. A jobb termelés helyébe silányabb lép és kevesebb. Kevesebb, mert hiányzik a rugó, mely munkára ösztönözné az embereket. Nem magamnak dolgozom, csak azt a porciót kapom meg, akár többet, akár kevesebbet fáradozom, tehát minnek erőlködni. Ahol kényszer nem hajtja, henyél az elvtárs és a másik elvtársra bízza, hogy a közért fáradozzék. Ez a természetes pszichológia. Kevesebb is a munkás. Mert ha van is a mai társadalomban, aki anyagiakban bővelkedik és henyélhet, a kommunista társadalomban mindenki henyél, akit a kényszer ostora nem hajt, azt a csekélyke százalékot levonva, melyet a lelkiismeret szava ösztönöz munkára; de ez utóbbi frakció a mai társadalomban sem henyél. Kevesebb a munkás, mert a sok hivatalnok, ellenőr, detektív és jegyző jóval felülmúlja számban azokat, akik a jelenlegi társadalmi viszonyok közt kivonják magukat a munka alól.

Társadalmilag rabszolgaságba ejti az embert a kommunizmus. A folytonos ellenőrzés és detektívrendszer túrhetetlenné teszi az életet, megakadályoz minden mozgást, betekint a családi otthon titkaiba. A kényszermunka mellett megszűnik a szabad pályaválasztás és szabad költözködés. Megszűnik a szabad foglalkozás, mert sem kedv, sem idő nincs ilyenre. Vajon kinek volt kedve tudománnyal foglalkozni a négy havi bolsevizmus alatt! A három órai munkaidő ugyanis a megelőzőek után csak szópuffogatás Bebel és mások szájában. Szabadság helyett kenyeret kap az ember, mondják a szociáldemokraták. Köszönöm azt a kenyeret, amely egyrészt nincs, másrészt ha volna is, megfosztana szabadságomtól. A kommunista gazdálkodás továbbá megszámlálhatatlanná tenné a pereket és veszekedéseket az egyesek és családok közt. Most mindenkire rá van bízva, hogy saját maga gondozza vagyonát. A kommunista társadalomban kiki megkapja adagját. Mennyi panasz és civódás, akár tényleges, akár képzelt megrövidülés esetén! És mennyi szerepe jut a protekciónak! Vajon nem volt-e részrehajlás a magyar bolsevizmus alatt? Ebből ismét mennyi elégedetlenség! És e panaszokat mindig az államnak kell végighallgatnia. Mennyi veszteség időben, mily szaporítása a hivatalos közegeknek? Az állami hatalom ellen pedig folytonos zúgolódás, és mindenki, akit lelkiismerete nem vezérel, lop a közvagyonból, amennyit csak tud. És ne felejtjük el, hogy a vallási támasz is hiányzik, mert a szociáldemokrácia ezt kiküszöböli rendszeréből. Sokkal jobb, ha mindenkire rá van bízva, hogy saját maga kezelje vagyonát.

Jogos-e a magántulajdon?

Jogi szempontból – és ez a döntő – azt válaszoljuk a szociáldemokratáknak, hogy a magántulajdon joga az embernek természeti joga, melyet kényszerrel tőle elvenni, elvitatni nem lehet. Igaz, hogy kezdettől fogva közös volt minden oly értelemben, hogy az Alkotó senkinek sem mondta: ez a tied, ez meg a tied! De tehetségeket és képességeket adott az embernek és ezzel együtt jogot arra, hogy tehetségeit fejlessze, képességeit érvényesítse. Erre szükséges, hogy legyen, amin képességeit, tehetségeit kiművelje. Van tehát az embernek vagyonszerzési joga, van joga arra, hogy azt, amit a maga számára lefoglalt, más tőle el ne vegye, főleg ha azt munkájával, verejtékes fáradozásával mintegy átalakította, teljesen megművelte, tökéletesítette. Az embernek a jövőre is kell gondolnia, azért nem csak azt bírja jogosan, ami épp pillanatnyi vagy évi szükségleteinek fedezésére elegendő, hanem biztosíthatja magát egész életére. Azonkívül az ember nem áll egyedül, hanem családjá is van. Erről is van joga gondoskodni, és pedig, amennyire tőle telik, örök időkre öröklés útján. És nemcsak a legszükségesebbet szerezhetik meg, hanem jólétre is törekedhetik. Azért a gazdagság sem jogtalan, hacsak oly állapotokat nem teremt, hogy egy pár Krózusé az egész világ, a többi pedig nyomorog és éhen hal. Különbözik mondja meg nekem az a szociáldemokrata, hogy mikor is áll be a pillanat, hogy minden magántulajdonjog megszűnik és csak közvagyon lehetséges. Elment valaki a 16. században Amerikába oly területre, melyen még senki sem lakott. Jogosan foglal le magának földet, birtokot, hogy megélhessen. Ki meri azt tagadni? Nem magántulajdon ez? Már most mikor jön el az a nevezetes pillanat, hogy az a magántulajdon nem állhat fönn többé, hanem köztulajdonná kell lennie? Ha még egy ember száll meg azon a vidéken? Ha három, ha tíz új gyarmatos érkezik meg? És mi jogon? Nem bántott az az első gyarmatos senkit, békében élt, és most egyszerre megszűnik tulajdonjoga, mert tíz más is oda telepedett? Előbb volt az egyén és család, mint a társadalom és azért lépett be az állam kötelékébe, hogy ez jogait megvédje, nem pedig, hogy azoktól megfossza. Csak ellenőrzési joga van az államnak, hogy a magántulajdonjog gyakorlása a kellő határokat túl ne lépje. A szociáldemokrata gazdasági rendszer tehát jogtalan, igazságtalan és azért erkölcstelen és keresztényellenes. Ez az igazságtalanság, melyet az

ember bensejében érez – csak az nem, akinek semmije sincs, aki a kommunizmus által másoktól kapni remél – ez az igazságtalanság újabb oka az általános zúgolódásnak és kedvtelenségnek a szociáldemokrata gazdasági rendszerben, oka annak a csökönyös passzív ellenállásnak, melyen nálunk is megtört Kun Béla kommunista állama, és meg fog törni előbb-utóbb minden kísérlet, mely ehhez hasonló.

Keresztény kommunizmus

De hiszen a kereszténységben is volt kommunizmus és virágzott. Ott vannak az első keresztények: nem volt szűkölködő közöttük. Ott van Paraguay, melynek láttára így kiáltott fel valaki: *Il christianesimo felice*, a boldog kereszténység! Ott vannak a megelégedett és boldog szerzetesek, akik már századokon át a legintenzívebb kultúrmunkát fejtik ki az emberiség javára. Íme, ezek mind kommunisták. Nem lehet tehát keresztényellenes a kommunizmus gazdasági rendszere, és termelőképessége nem lehet alsóbbrendű. Igaz, hogy magában véve a kereszténység közömbös a gazdasági rendszerekkel szemben, csak egyet követel, hogy igazságosak legyenek. És épp az igazságtalanság az, ami szembe helyezi a szociáldemokrata kommunizmust a kereszténységgel. Ha arra a kommunizmusra tekintünk, mely a kereszténység ölében virágzott és virágozik folyton, rögtön felismerjük, hogy lényegében más mint a szociáldemokrata kommunizmus. Három tulajdonság jellemző erre a keresztény kommunizmusra nézve. Ez a kommunizmus mindenek előtt szabad. Szabad, mert senki sem kényszerítette az első keresztényeket, hogy vagyonukat felebarátjukkal megosszák. Senki a szerzetest nem kényszeríti, hogy tulajdonjogáról lemondjon, önként teszi. A paraguayi állam pedig úgy jött létre, hogy maga a nép akarta azt a gazdasági rendszert, melyet a hittérítők bevezettek. A keresztény kommunizmus olyannyira nem tagadja a magántulajdon jogát, hogy azt ellenkezőleg feltételezi, mert nem kényszeren, hanem lemondáson alapszik. Tehát nem is igazságtalan és kizárja mindazon bajokat, a zúgolódást és elégedetlenséget, a lopás vádját, mely a kényszerkommunizmusban rejlik. Második tulajdonsága a keresztény kommunizmusnak a vallásos és etikai alap. Nem a szegények lázadásából ered, hanem a gazdagok lemondásából Isten miatt. Mint két ellentétes pólus, úgy állanak egymással szemben a szociáldemokrata és a keresztény kommunizmus. A keresztény kommunizmusban meg is van minden hajtó erő a munkára; mert az önérdék ugyan itt sincs meg, de pótolja a százsorta erősebb istenszeretet. Innét az a gazdag kezdeményezés, mely a szerzeteket jellemzi minden téren, még a gazdasági téren is. Gondoljunk csak a bencésekre és trappistákra. Innét az a rendkívüli jólét, mely a paraguayi államokat boldogította, úgy hogy terményeiket még az európai piacokon is árulták. Ideális állapot az igazi kommunizmus, de ennek megértésére az emberek nagy sokasága képtelen; ha kihalt az önzés minden emberből, akkor lehet általános kommunizmusra gondolni. Azért a kommunizmus, és ez harmadik sajátossága megjelenésének a kereszténységben, csak kisebb társadalmakban valósulhat meg, amelyekből a bele nem illő elemeket ki is lehet zárni, amint ez Paraguayban is megvolt és megvan minden szerzetes rendben. A nagy világból azonban kiküldeni az embereket nem lehet. Mit szól tehát a keresztény erkölcsstan a kommunista gazdálkodáshoz? Ha egy társadalom, állam vagy nép közös elhatározással és kivétel nélkül akarja a kommunizmust, kifogás ellene nincs, de kommunizmusra kényszeríteni valakit igazságtalanság nélkül nem lehet.

Igen, vigyünk bele a társadalomba egy darabocskát keresztény kommunizmust. Nem mindenki lehet szerzetes, nem mindenki követheti az első keresztények példáját, nem mindenki él a paraguayi viszonyok közt. De az a szellem, mely ezeket az alakulatokat élte, az terjedjen mentől szélesebb körökben, hassa át az egész társadalmat, reformálja meg az egész világot. A magántulajdont nem lehet eltörölni, de úgy lehet berendezni, hogy ne tízezer

emberé legyen a világ és a milliók éhezzenek. Ez az állapot nem volt az első keresztények közt, ez nem volt Paraguayban sem. Keresztény alapon és államilag kell biztosítani a kisebb embereket a nagyobbak túlkapásai ellen. Közös termelés az egész világon nem lehet és nem is volna jó. De ha a keresztény szellem hatja át a társadalmat, akkor államilag gondoskodva lesz róla, hogy a verseny se legyen oly szabad és korlátlan, hogy azon erkölcsi törvények alól kibontakozzék, melyek minden ember egzisztenciáját biztosítják. A trösztök nem a keresztény társadalomba valók. Nem lehet közös munka és nem is kívánatos, hogy legyen, de oly bér jusson a munkásnak, melyből ne csak önmagát, hanem haladólag családját is fenntarthassa, ha józanul és takarékosan él. Egyformák legyenek a terhek; aki kezével nem dolgozik, eszével dolgozzék és aki munkával nem szolgálja a közügyet, az adóval szolgálja. Ez a keresztény egyenlőség. Közös fogyasztás az egész világon épp oly lehetetlen, mint közös termelés, teljes egyenlőség az élvezeti javak elosztásában szintoly utópia; de oda hasson a keresztény állam, hogy mindaz, ami szellemileg és testileg megédesíti, kellemessé teszi földi tartózkodásunkat, a népnek, a munkásnak is megadassék a maga módja szerint. Ezek a keresztény szocializmus alapelvei. Szóval: ne csak magánjótékonyaságon alapuljon a munkás sorsa, hanem az állam vegye kezébe ügyét a keresztény munkásságnak.

A szociáldemokrácia társadalmi iránya

A szociáldemokrácia társadalmi és politikai iránya, amint azt neve is megmondja, a demokrácia. Kommunizmus és demokrácia nem tételezik fel és nem követelik egymást. Azért a szociáldemokrácia gazdasági rendszere és társadalmi, politikai iránya közt nincs benső összefüggés. Sparta reális és Platón ideális kommunizmusa arisztokratikus, az inkaállam kommunizmusa pedig abszolutisztikus volt. Sőt Eötvös József azt állítja, hogy kommunizmus csak abszolutizmus alatt létesülhet. A szociáldemokrácia társadalmi irányával nem szándékozom most foglalkozni, csak megemlítem, hogy a demokrácia nem keresztényellenes irányzat, ha megmarad a helyes mederben. De nem is az az igazi demokrácia, mely a csőcseléket, az utcát juttatja uralomra az intelligens és belátó elemek fölött. Nem az az igazi demokrácia, ahol a senkik az urak és mindenki parancsolni akar. Ez anarchia, nem demokrácia.

A szociáldemokrácia világnézete

A szociáldemokrácia szembehelyezkedése a kereszténységgel nem annyira gazdasági rendszeréből folyik, bár a kényszerkommunizmus igazságtalansága itt is ellentétbe helyezi azzal a tannal szemben, melynek alaptétele: „Illik teljesítenünk az egész igazságot” (Mt 3,15). A szociáldemokrácia főleg azért keresztényellenes, mert kereszténygyűlölő az a világnézet, melyet magáénak vall. A szociáldemokrácia világnézete a materializmus, az anyagelvűség, habár e bölcséleti iránynak épp oly kevés köze van a kommunizmushoz, mint a demokráciának. De Marx erre építi fel rendszerét. A szociáldemokráciának csak egy a felfogása: a föld minden, nem kell nekünk mennyország! Erkölcstana nincs, mert a materializmusnak nem is lehet erkölcstana; hisz nem azt kérdezi, hogyan kell élned, hanem azt hirdeti: élj, amint élsz, kövesd ösztöneidet, a természet jó, benne a boldogság.

A szociáldemokrácia világnézete ellenkezik a kereszténységgel: 1) mert azt tanítja, hogy az élet célja a testi élvezet, az életgyönyör ezen a földön; ebből ki kell jutnia mindenkinek. Ha másképp nem, erőszakkal kell meghódítani. A kereszténység pedig azt vallja, „hogy elmúlik a világnak alakja”, földi életünk csak átmeneti élet, a boldog élet csak a síron túl következik be. 2) A szociáldemokrácia tagad nem csak mindent, ami természetfölötti, hanem azt is, ami túlvilági, sőt mindent, ami szellemi. A tudomány is csak az élvezet eszköze;

minden, ami valaha megmozgatta az emberi társadalmat, az gazdasági okokból eredt, így a világtörténelem a szociáldemokrácia szemében gyomorkérdéssé válik. Ezzel szemben a kereszténység a szellemnek tulajdonítja az elsőbbséget, hisz egy túlvilági lényben, Istenben, a természeti rend fölött egy természetfölötti világot lát. 3) A szociáldemokrácia azt hirdeti, hogy állandó igazság, erkölcs és vallás nincs. Minden aszerint módosul, amint megváltozik a gazdasági élet. A kereszténység jó volt a középkor gazdasági rendszerében, ma már nem válik be. A keresztény felfogás ezzel ellentétben örök, változatlan igazságot hirdet. Csak egy az igazság, és ami 2000 év előtt igaz volt, ma is csak igaz és igaz lesz 1000 esztendő múlva is. 4) A szociáldemokrácia a vallást magánügynek tekinti. Ő maga ateista, de meghagyja mindenkinek istenét, akinek kell ilyen „fantom” – egyelőre. Ha majd megdolgozta és hatalmába kerítette a társadalmat, nyílt harcot fog hirdetni a vallás ellen, amint meg is tette, mert nem is tehet másképp, mivel a vallás a túlvilággal iparkodik megnyugtatni a lelkeket és útjában áll annak, hogy forradalmasítsa a néptömegeket, melyeknek a mennysorság veszte után már csak a földi boldogság marad. Tudjuk, hogy a materializmus meghaladott, avult álláspont a tudományban, bebizonyíthatatlan és Häckel csalásaira támaszkodik. Tudjuk, hogy a materializmust nemcsak téves és idejét múlt, hanem egyszerűen minden tudományosságot nélkülöző és ostoba álláspontnak tartják nem katolikus tudósok is, mint Chwolson, Busse és mások. És valóban, azt mondani, hogy a világtörténelem minden mozgalmát, még a legszellemibb, a legerkölcösebb, a legideálisabb is gazdasági forrásoknak köszöni eredetét, és gazdasági céloknak, más szóval a gyomornak szolgál, az nemcsak téves, hanem egyszerűen ostoba állítás. A kalocsai családok gyászából a bolsevista hóhérok kezei alatt elvérzett gyermekeik fölött gyomorkérdést csinálni ostoba álláspont. Egy gazdag és anyagilag teljesen független művész munkájában gyomorkérdést látni szintúgy ostoba álláspont. A szociáldemokrata materializmus egyszerűen ellenkezik öntudattal, mely nyilvánvalóan tanúskodik amellett, hogy ha egy szegény nyomorékot ápolok, nem gazdasági érdekeim lebegnek szemem előtt sem nyilvánvalóan, sem burkoltan, hanem lelkem nemesítése, az erény magasztossága és Isten szeretete. A változó erkölcs az ellentmondás elvébe ütközik; a vallásnak magánüggé váló nyilvánítása pedig, tudjuk, hogy hová vezetett: meginogtak a társadalom és az állami lét alapkövei.

A liberalizmus

Nem fejezhetjük be tárgyalásunkat a szociáldemokráciáról, mielőtt egy pillantást ne vetettünk volna azon okokra, melyeknek a szociáldemokrácia csak következménye volt. A szociáldemokráciának főoka a liberalizmus. A liberalizmus gazdasági téren, az erkölcsben és a társadalomban, az szülte a szociáldemokráciát, gazdasági túlzásait, társadalmat felforgató eszméit, ez adta meg neki világnézeti alapját is. A liberalizmus főelve: kövesd a természetet, mert a természet jó. Gazdasági téren alkalmazva ez hozta létre az önzés gazdasági politikáját, melyben már nincs szava az erkölcsnek, csak az önző természetnek, melynek csak egy a gondja: hogy lehetek gazdagabb. Ez az egy gond szabja meg a munkás bérét, nem a tekintet annak emberi érdekeire is; ez hozza létre a minden erkölcsi korlátot mellőző „szabad” versenyt, mely eltíporja és a tönk szélére juttatja a gyengébbet; ez üzen hadat minden közvagyonnak, községi és egyházi birtoknak egyaránt, hogy hamarabb juttassa a tőke karmaiba. Erkölcsi téren liberalizmus annyit jelent, mint autonómiát, emancipációt, szabad erkölcsöt, melyet nem isteni, még kevésbé egyházi, hanem csak „autonóm” törvény, a szabados Én-nek törvénye szab meg. Ez szüli az úgynevezett „szabad” gondolatot és „szabad” kutatást. Az egyéni haszon, az egyéni érdek a norma, mely mindent vezérel. Látjuk, hogy a szociáldemokrata gazdasági rendszer csak reakció, de szükséges reakció egy olyan rendszer után, mely a liberalizmust írta ki zászlajára. Az erkölcs pedig ugyanaz, legfőbb

szalonosabb a liberalizmusban; a szociáldemokrácia pedig nagyjából csak átvette, de hozzátette: a földi élvezet a cél, de akkor élvezzen a szegény is, ne csak a gazdag! Ebben következetesebb a liberalizmusnál. Már a liberalizmus is magánügynek tekintette a vallást és lemosolyogta a vallásos embert. A liberális állam felekezeti – azaz vallás nélküli volt. Az állam mint állam vallástalan, ateista. Hogy a liberális állam is képes volt hasonló cselekményekre, mint azok, amelyekre vetemedett a bolsevizmus, arról a francia forradalom és a német kultúrharca eléggé tanúskodnak. Mert a francia forradalom nem volt más, mint a liberalizmus forradalma, valamint az orosz forradalom a kommunisták forradalma volt. Ebben is jó példával járt elől a liberalizmus.

Keresztény megújulás

Mindkettővel szembeáll a keresztény gondolat. A szociáldemokrácia és a liberalizmus egyaránt ellensége. E gondolat újraébredésében Magyarországon világtörténelmi eseményt látok. Három-négy száz év óta Magyarország az első állam, mely nyíltan hangoztatja, hogy mint állam keresztény akar lenni. A keresztény elvek szerint kormányozzon, ha majd lesz a király; a keresztény elvek szerint, melyet az egyház tanít, igazgassák az ügyeket a miniszterek; a keresztény elvek döntsenek a parlamentben és nemzetgyűlésen; a keresztény elvek szerint járjanak el a hatóságok; ezt jelenti az, hogy Magyarország mint állam keresztény akar lenni. Ha állandó marad ez az irány, és magával ragadja a nyugati kultúr államokat is, akkor Magyarországnak köszönheti újból a nyugat megmenekülését a bolsevizmustól is. Mert saját testében győzte le ez az ország a mérgező anyagot és új életre kelt. Magyarország keresztény megújulása típusa lesz az egész világ újraszületésének. Hogy ez valóvá legyen, szükséges, hogy akkor is ezen elvek szerint járjunk el, mikor majd a mi szavunktól függ, hogy ki üljön ott a nemzetgyűlésen és döntsön el a keresztény Magyarország sorsát. Csak oly ember üljön ott, akit egészen áthat a keresztény gondolat. Csak oly ember döntsön keresztény ország sorsa fölött, aki maga is keresztény, keresztény vasárnap és keresztény húsvétkor, keresztény szóval és keresztény tettel, keresztény otthon és keresztény nyilvánosság előtt!